

je pred nekoliko leti zopet izdajati svojo „Slovensko Pratiko“.

„Sv. Mohorja družba“ v Celovci, toliko koristna za národno prosveto, izdaja tudi svoj „Koledar“, ki donáša poučne gospodarske in zgodovinske sestavke.

Vendar sklenimo svoj le po velikem načrtani spis z nádejo, da se v bodoče ne bode samo naš stoletni prorok še zanesljivim pokazal, nego da bodo tudi še naših vnukov vnuki vedno stali v prvi vrsti med — pratikarji!

Znanstvene stvari.

Zapisnik

o 16. občnem zboru Matice slovenske

v Ljubljani 14. aprila 1880.

Ko se je zbralo nad 50 udov, je ob pol 5. uri popoldne začel sejo prvosednik dr. Jan. Bleiweis s sledečim govorom:

„Velečastiti gospodje, ki ste od blizo in daleko prišli v današnji zbor, sprejmite pred vsem srčen pozdrav moj in vsega odbora Matičnega.

Leto in dan, gospôda, je preteklo, kar smo zborovali na tem mestu, in če se ozremo na minuli čas nazaj, nahajamo tudi v kroniki Matice naše vesele in žalostne dogodke. Začnimo z veselimi!

Četudi Matica po pravilih svojih se ne sme baviti s politiko, se vendar tudi mi Matičarji radostno spominjamo prestolnega govora, s katerim je presv. cesar odprl novi državni zbor in v katerem je povdarjal spravo in porazumljenje narodov avstrijskih, — v tem povdarku pa leži zagotovilo, da ima vlada delati na to, da narodna ravopravnost vsem narodom postane resnica. Ako se pa to zgodi, potem pride tudi v šolah naših slovenski jezik do svojih pravic — in Matica bode marljivo nadaljevala izdavanje šolskih knjig, kar je dozdej — vkljub britkim šolskim razmeram zadnjih let — njena posebna skrb bila.

Naj se druge Matice ponašajo z izdavanjem množine zabavnih knjig, romanov itd., — naj se ponašajo z izdavanjem gledaliških iger, za katere skrbi naše dramatično društvo in deželni odbor nagrade deli, — mi smo veseli, če pri skromnih naših financah poleg tega, da „Letopis“ Matičnim udom prinaša raznotere poučne, pa tudi zabavne tvarine, očitanje naših nasprotnikov — da nimamo šolskih knjig — moremo pobijati s tem, da jim kažemo, da jih vendar uže nekoliko imamo, ali se trudimo, da jih dobimo. Nam Slovencem je treba še danes zmerom „utile“ staviti pred „dulce“. Da bi Matica ne skrbela za slovenske knjige srednjih šol in pa za zemljevide, kdo pa bo? Zato gotovo vsak pravi rodoljub rad žrtvuje Matici svoj donesek.

A tudi brez britkih dni ni bila Matica. Nemila smrt je vzela — poleg nekaterih družih zvestih nam udov — iz vrste odbornikov 3 rodoljube krepke stebre Matice naše: podpredsednika g. Petra Kozlerja, ki nam je v zemljevidu kazal premili naš vzor Slovenijo, za katero je, kakor nam v letošnjem „Letopisu“ njegov zgodovinsko važni dokument priča, res mučenec bil, — gosp. grofa Jos. Barbota, ki je zmerom visoko nosil zastavo Slovencev: „vse za vero, dom in cesarja“, in pa gosp. Parapata, neutrudljivega preiskovalca domačih starin.

Vem, da mi pritrdite, ako Vas pozivljam, v spomin ranjkim vzdigniti se s sedežev svojih. (Se zgodi.) Govorečemu o preljubih nam mrtvih zadnjega časa mi

pa stopi v spomin, da letos bo 100 let, kar se je rodil slavni naš rojak Kopitar, čegar zasluge za slovstvo slovansko priznava ves učeni svet.

Stoletnice tega učenjaka Matica ne sme prezreti. Odbor je mislil na to in po njegovi želji sem jaz v korespondenco stopil z gosp. prof. Miklošičem zaradi „2. zvezka Kopitarjevih spisov“. Gospod profesor mi je preprijazno odgovoril, da ga je volja izdati 2. zvezek, a da bode obsegal nad 30 tiskanih pól, in sicer kakor 1. zvezek v nemškem jeziku. Ker finančne razmere ne pripuščajó, da bi Matica poleg družih za leto 1880. uže določenih knjig môgla prevzeti izdanje velikega prof. Miklošičega dela v spomin stoletnici Kopitarjevi, je Matičin odbor moral odstopiti od prijazne ponudbe Miklošičeve ter je ukrenil izdati v navedeni spomin knjigo, ki bi obsegala životopisne in slovstvene črtice o Kopitarju. Odbor bo za to rad sprejel ponudbo kakega rodoljuba, ki ga je volja spisati zaželeno spomenico.

Pri tej priliki pa ne morem si kaj, da ne bi omenil še neke druge važne stvari, ki nam jo na srce poklada prof. Miklošič in ki ima tem večó pomembo, ker nam stvar dohaja od take literarne avtoritete, kakor je prof. vitez Miklošič, in to je slovensko-nemški slovár. On mi v pismu od 30. marca piše: „Wie steht es mit dem slovenischen Wörterbuche? Wir haben zur Zeit kein slov. Lexicon, da, wie es scheint, Murko, Jarnik, Janežič vergriffen sind. Es ist dies ein Fall, der wahrscheinlich bei keiner europäischen Sprache statt findet. Er gereicht uns nicht sehr zur Ehre“. — Zares! prof. Miklošič ima prav, če pravi, da taka zavleka nam nikakor ni na čast, ako pomislimo, da uže 20 le je preteklo, kar je po trudu neprecenljivega našega gosp. Cigaleta na svetlo prišel nemško-slovenski del, — slovensko-nemški še ni — vkljub bogatemu denarnemu zakladu mecena slovenskega knezoškofa Wolfa in vkljub obilemu gradivu uže nabranemu. Zadnje dni so nam časniki vendar prinesli prijetno novico, da se po 3 strokovnjakih prične izdelovanje slovenskega slovarja, in ker ta novica ni bila dementirana, smemo misliti, da je resnična. Vsakako pa bi naprosil sl. skupščino, naj bi pritrdila resoluciji, ki jo ji bodem med zborovimi obravnavami pozneje nasvetoval in bode obsegala peticijo do svetlega gospoda knezoškofa, da bi blagovolil pospešiti vredovanje slovensko-nemškega dela tako, da zopet pričeto ne bode več zastalo, kajti dober slovensk slovar bode pisateljem slovenskim in čitateljem slovenskih knjig in časnikov, pa tudi šolam dobra pomoč. —

Ker bosta gosp. tajnik o delovanji odborovem in gosp. blagajnik o finančnih Matičnih zadevah na drobno poročala, ostaja mi le še dolžnost, da se v svojem imenu in v imenu odborovem toplo zahvalujem rodoljubom, ki s cenjenimi spisi podpirajo delovanje Matično in pa onim gosp. poverjenikom, ki so Matico trudoljubiv, podpirali s tem, da niso samo letnine nabirali in odboru redno izročevali, temuč tudi novih udov Matici naši pridobili. Ako hočemo red imeti v gospodarstvu Matičnem, ne moremo pogrešati pripomoči rodoljubov vnanjih, ki so odboru desna roka. Zato toplá jim zahvala! —

Sedaj pa prestopimo k 2. točki dnevnega reda, to je, na poročilo o delovanji odborovem.

(DaIje prihodnjič.)

Slovensko slovstvo.

* *Izgledi bogoljubnih otrok iz vsih časov kršanstva.*
2. del. Spisal in založil Ant. Kržič, katehet nunskim šolam. V Ljubljani.

Kar je pisatelj navedene knjižice dalje nabral slovenski mladini v poduk in priobčil v „Danici“, dal je v posebni knjižici na svitlo, katera dela 2. del „Izgle-
dov bogoljubnih otrok“, ki je ravnokar v čedni obliki na svitlo prišel. — Kar smo na hvalo rekli 1. delu, isto radi ponavljamo o 2. delu, ki na blizo 18 pôlah obsega 16 zgodovinskih povestic, vsakako uže nekoliko bolj odrastli mladini primernih, a v roki spretnega odgoji-
telja tudi malim otrokom ugodnih. Da je gospod pisa-
telj z izdajo dela „Izgle dov“ prijateljem mladine močno vtregel, temu je priča to, da je, kakor v predgovoru pravi, knjižica v mnogih iztisih šla med slovensko ob-
činstvo, čeravno so „Izgle di“ uže poprej bili natisnjeni v „Danici“. Naj tudi drugi del bode isto tako prijazno sprejet kakor prvi, da po takem za tem (2.) delom pride še tretji. Cena nevezani knjižici je 30, vezani pa 40 krajc.

Domače stvari.

Kaj so narodnjaki za Ljubljano storili, ko so v mestnem zboru gospodovali.

Man sage uns doch, was die nationale Partei während der Zeitdauer ihrer Herrschaft für Laibach gethan hat?

Deschmann et Comp. „Tagblatt“ 74.

(Dalje.)

Šole. — Na šolske zadeve gleda mestni zbor s tisto pazljivostjo, ki jo po pravici zaslužujejo. Ne majhen pripomoček je bil dovoljen za vzdržavanje liceja, v zgornji realki se je napravil potreben kemični laboratorij, za šolo pri sv. Petru imenoval se je nov učitelj, in stari je s spoznanja vredno radodarnostjo v pokoj djan, za učenje slovenskega jezika v evangeliški šoli plačal se je letni donesek od 100 gold. in zname-
nite remuneracije za učenje v nedeljskih in obrtniških šolah so bile dovoljene.

Žalibog, da vprašanje o napravi pravilnih obrt-
niških šol, ki so živa potreba našega obrtništva in za katerih posvetovanje je pri c. kr. vladi poseben od-
sek postavljen, še zmerom ni konečno rešeno, kakor tudi drugo vprašanje ne zastran sozidanja poslopja za gornjo realko. Upati je, da se zdanji deželni odbor teh reči prav živo poprime.

Zasluga mestnega zbora je, da je on prvi vprašanje o sirotnici vzbudil in poglobitna načela prihodnje si-
rotnice kot deželne naprave določil. V kratkem času bo ona stala, ker se dotični zalog kmalu sprejme po deželnem odboru, in jej je en del prve državne loterije za dobrodelne naprave obljubljen.

Mestni odbor je na dalje 4 Zalo harjeve usta-
nove za dijake, katere ima župan pravico oddajati, v svojo oskrbo prevzel, in v peticiji do deželnega zbora zato govoril, da se vsaj uže enkrat vpelje ravno-
pravnost slovenskega jezika v ljudske in v srednje šole. Ta stvar uže dvakrat od (nemškutar-
ske večine) deželnega zbora zavržena, gotovo v prihodnji sesiji zaželeno in potrebno rešitev najde.

Gasilna naprava. — Akoravno je večkrat go-
relo, smo bili v pretekli dobi vendar od večje nesreče obvarovani, če tudi pripravam za ogenj gasiti še mar-
sikaj manjka. Posvetovanje o gasilni postavi, iz-
delani po mojem spredniku, se zato ni nadaljevalo in dokončalo, ker se je priznalo, da najboljše postave nič ne pomagajo, dokler se redna požarna straža ne ustanovi. Naprava požarne straže se je pa dozdej razbila na stroških, akoravno se njena potreba nikdar ni pozabila. Mogoče, da nasvet, naj bi se napravila

lastna mestna vzajemna zavarovalnica za ogenj, tudi v tem obziru kake pripomočke pokaže. — Pri ga-
silnih napravah so se k brizgalnicam nove cevke naredile.

Zdravstvene naprave. — Zdravje je bilo v preteklem letu zarad kolere v nevarnosti, katera je pa v najožjih mejah ostala, kar se imamo posebno za-
hvaliti energičnim naredbam, da so mestne zdravstvene komisije pridno prehajale in pregledovale vse hiše, da so se po sili razkuževala vsa stranišča v mestu in pred-
mestjih, da so se postavile posebne perice za okuženo perilo, da so se odločili revni bolniki v posebno mestno bolnišnico za bolne na kolero itd. Te obširne naredbe so bile brez škode za njihovo dobroto tako varčno urav-
nane, da je imela mestna blagajnica le 1285 goldinarjev stroškov.

Drugi za zdravstvo našega mesta silno važni sklep mestnega zbora je vpeljava tako imenovane „sisteme sê sodčeki“. Taisto se pri vsakem novem in prenovlje-
nem poslopji tirja in vpeljava, in še to poletje bodo lokalne komisije določile, kako bi se dala ta sistema povsod vpeljati, kako bi se tako grdi pogled zdravju škodljivega iztoka sekretnih kanalov v Ljubljano od-
pravil. Izpeljava te sisteme bo toliko lože, ker se je cikorna fabrika bratov Tchinkelnov ponudila, da bo brez plačila polne sodce odpeljavala in praznila.

Imenitna in od toliko strani zaželená naprava očitnih kopeli v tekči vodi bi se bila leta 1866. skorej dovršila, ker so se bile v tej zadevi s c. k. vo-
jaškimi uradi prav ugodne obravnave začele, le škoda, da so po nesrečni vojski prenehale, in se dozdej še ne ponovile.

Nasproti se je pa fijakarija (leta 1864. iz Trsta vpeljana) popolno udomačila in uravnana po redu za fijakarje od mestnega zbora sklenjenem ustreza vsem potrebam. Da so ti vozniki res potrebni, vidi se iz tega, da je do zdaj uže 41 s številkami zaznamovanih in skoraj sploh prav čednih voz pri magistratu vpisanih.

Ker naprava vóz za prepeljavanje mrličev skoraj v vseh in še manjših mestih obstoji, in se je koristno skazala, se je namenjena vpeljava tukaj na nepričakovanem ugovoru knezo-škof. ordinarijata raz-
bila. Vendar utegnejo daljne obravnave tudi to reč ugodno rešiti.

Slabi časi so krivi, da revščina zmerom bolj in bolj narašča, in da oskrbovanje ubogih teži. Ves trud mestnih uradov, da bi beračenje po ulicah in hišah po-
polno ustavili, bo toliko časa zastoj, dokler občinstvo samo ne bo krepko pomagalo in ne bo darov svojih raje ubožnici dajalo, iz katere se vsaki resnično potre-
ben podpira, kolikor zaloga premore. Malo mest ima tako bogate in gotove prihodke, ko Ljubljana. Zato vživa brez ozira na mestjanske in druge ustanove čez 400 oseb uboško preskrbo, in zunaj tega se je v treh letih še 3850 gold. v začasno podporo izplačalo.

Skupaj pa je komisija za uboge v tej dôbi ubogim naklonila 45.836 gld., če se temu prištejejo druge usta-
nove z 11.432 gold. in posebni dar mestnega odbora 400 gold., daje skupaj znameniti znesek 57.668 gold., kateremu pa ni prišteti dohodek mestjanske zaloge in stroški za zdravila ubogih v bolnišnici.

Mesto je napravo otročje bolnišnice s tem, da jej je naklonilo stanoviten leten prinesek, izdatno pod-
piralo; ona je tudi v njenem gospodarskem odboru po enem mestnem odborniku zastopana, in je ustanovitelja dr. Kovača za njegov trud s brezplačnim podeljenjem meščanstva poslavlila.

Magistratu v oskrbo je prišla ustanova gospé Koz-
lerjeve za 500 gold. za kopel ubogih, dalje ustanova za uboge Marije Pavšekove za 2944 gold., in v